

PERMANENTNÁ FORMÁCIA ABSOLVENTOV TEOLOGICKÝCH FAKÚLT

doc. ThDr. Marcel Mojzeš, PhD.

TÉMA III: EUCHARISTIA AKO STRETNUTIE SO ŽIVÝM KRISTOM

ÚVOD

Svätý apoštol Pavol píše: „ak nebol Kristus vzkriesený, potom je márne naše hlásanie a márna je aj vaša viera.“ (I Kor 15, 14). Podobne by sme mohli povedať: Ak sa v liturgii, osobitne v Eucharistii nestretávame so živým Kristom, načo sú naše liturgie? Pritom už v prvých storočiach kresťanstva vyjadril vieru Cirkvi Origenes slovami, že toho istého Krista, prijímame tak v Božom slove, ako aj pod spôsobom chleba a vína. Podobne povedal pápež Lev Veľký, že to, čo bolo viditeľné na našom Spasiteľovi, prešlo do sviatostí. Pápež František vo svojom apoštolskom liste *Desiderio desideravi* o liturgickej formácii Božieho ľudu napísal: „Kresťanská viera je buď stretnutím s ním Živým, alebo neexistuje. Liturgia nám zaručuje možnosť takéhoto stretnutia. Nepotrebujeme matnú spomienku na Poslednú večeru: potrebujeme byť prítomní na tejto večeri, aby sme mohli počuť jeho hlas, jesť jeho telo a piť jeho krv: potrebujeme jeho. V Eucharistii a vo všetkých sviatosťoch máme možnosť stretnúť sa s Pánom Ježišom a byť zasiahnutí mocou jeho Veľkej noci.“

Skúsenosť apoštolov

Keď boli apoštoli v deň Kristovho vzkriesenia zhromaždení večer zo strachu pred Židmi za zatvorenými dverami, „prišiel Ježiš, stal si doprostred a povedal im: 'Pokoj vám!' Ako to povedal, ukázal im ruky a bok. Učeníci sa zaradovali, keď videli Pána.“ (Jn 20, 19 – 20). O osem dní na to, keď boli opäť zhromaždení za zatvorenými dverami (hoci evanjelista Ján už nepíše, že to bolo zo strachu pred Židmi), opäť k nim prišiel cez zatvorené dvere živý Ježiš, stal si doprostred a povedal: „Pokoj vám!“ (Jn 20, 26). Podobnú skúsenosť mali aj emauzskí učeníci, ktorí spoznali Pána pri lámaní chleba (Lk 24, 30 – 31). Slávenie kresťanskej nedele ako *dňa Pána* (gr. *Kyriake hemera*, lat. *Dies Domini*) sa tak stalo od počiatku radostným očakávaním Pánovho príchodu, hoci ho už neskôr apoštoli nevideli fyzickými očami. Ako hovorí svätý pápež Ján Pavol II. vo svojom apoštolskom liste *Dies Domini* o svätení nedele (1998): „Ak je nedeľa dňom vzkriesenia, nie je len spomienkou na dajakú minulosť, ale je slávením živej prítomnosti Vzkrieseného medzi veriacimi.“

Stretnúť živého Krista v Božom slove

Emauzskí učeníci hovorili: „Či nám nehořelo srdce, keď sa s nami cestou rozprával a vysvetľoval nám Písma?“ (Lk 24, 32). Živý Kristus je prítomný v liturgii už v svojom slove, ako čítame v liturgickej konštitúcii *Sacrosanctum Concilium* (1962), „lebo to on sám hovorí, keď sa v Cirkvi číta Sväté písmo.“ Zdôraznil to aj pápež Benedikt XVI. v posynodálnej apoštolskej exhortácii *Verbum Domini* o Božom slove v živote a poslaní Cirkvi (2010): „Hlásanie Božieho slova počas liturgického slávania zahŕňa uznanie, že je tu prítomný sám Kristus a obracia sa na nás, aby sme ho prijali.“

Stretnutie so živým Kristom prítomným vo svojom slove, spôsobuje „horenie srdca“ (Lk 24, 32), ktoré zakúsili emauzskí učeníci. Už v Starom zákone nachádzame tému ohňa, a to práve v súvislosti s Božou prítomnosťou. V knihe Exodus, kde sa Boh zjavuje Mojžišovi na úpätí hory Sinaj, zjavuje sa mu práve v podobe kra, ktorý horel, no pritom nezháral. (Ex 3, 2 – 6nn). V Novom zákone napríklad sv. Ján Krstiteľ hovorí o Kristovi, že bude „krstiť Svätým Duchom a ohňom“ (Mt 3, 11), doslova „bude ponárať do Svätého Ducha a ohňa“. A sám Ježiš hovorí: „Oheň som prišiel vrhnúť na zem; a čo chcem? Len aby už vzplanul!“ (Lk 12, 49). Pri zoslaní Svätého Ducha sa nad apoštolmi zjavili „akoby ohnivé jazyky“ (Sk 2, 3).

Oheň môže nielen spáliť, ale aj očisťovať. V sýrskej tradícii sa oheň, ako znak Božej prítomnosti často spája so Svätým Duchom. Napríklad sv. Efrém Sýrsky hovorí, že oheň a Svätý Duch sú prítomní tak v lone presvätej Bohorodičky, ako aj vo svätých tajomstvách krstu a Eucharistie: „Pozri, Oheň a Duch sú v lone tej, ktorá ťa nosila, Oheň a Duch sú v rieke, do ktorej si bol ponorený... Oheň a Duch sú v našom krstnom prameni a v chlebe a v čaši sú Oheň a Svätý Duch.“ Tému ohňa nachádzame aj v liturgii sv. Jána Zlatoústeho v modlitbe po sv. prijímaní, ktorá je pripisovaná sv. Jánovi Damaskému, ktorý tiež pochádzal zo Sýrie: „Bože, Bože môj, plápolajúci a neviditeľný oheň, ktorý napája aj plam svojich anjelov... spál moje hriechy, osviet moju dušu, rozjasni moju myseľ...“.

Stretnúť živého Krista v Eucharistii

Bolo by málo myslieť si, že stretnutie živého Krista v Eucharistii sa obmedzuje len na sväté prijímanie jeho Tela a Krvi. Stretnúť živého Krista znamená aj stretnúť ho v spoločenstve zhromaždenom v jeho mene. Sám Ježiš povedal: „kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi.“ (Mt 18, 20). Preto aj v liturgickej konštitúcii *Sacrosanctum Concilium* (1962) čítame: „Keď sa Cirkev modlí a spieva, je prítomný ten, ktorý prisľúbil: 'Kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi'“ (Mt 18, 20).“

Vo svetle skúsenosti emauzských učeníkov (Lk 24, 30 – 31) sa môžeme pýtať: Čo vlastne znamená spoznať Krista pri lámaní chleba, teda v Eucharistii? V už spomenutej modlitbe sv. Jána Damaského po svätom prijímaní sa hovorí, že „ohň božstva“ preniká celé telo a dušu človeka, všetky jeho kosti, a to takým spôsobom, že osvecuje dušu, rozjasňuje myseľ a posväcuje telo. Takým spôsobom si Kristus robí v človeku príbytok spolu s Otcom a Svätým Duchom. Človek sa teda stáva miestom prebývania Najsvätejšej Trojice, ako hovorí Ježiš: „Prídeme k nemu a urobíme si uňho príbytok.“ (Jn 14, 23). Spoznať živého Krista pri lámaní chleba znamená „poznať“ aj Kristovu lásku, presahujúcu každé poznanie“, aby nás „naplnila Božia plnosť celá.“ (Ef 3, 19). Znamená to prijať Kristovo Telo a Krv „na odpustenie hriechov a večný život“ a „na uzdravenie duše i tela“, ako sa modlíme v liturgii sv. Jána Zlatoústeho.

Úloha Svätého Ducha pri sprítomňovaní Krista a utváraní Cirkvi

Tak ako si Boh v Kristovi vzal telo z Márie Panny mocou Svätého Ducha, tak aj pri vnímaní liturgie ako stretnutia so živým Kristom je pôsobenie Svätého Ducha nevyhnutné. Preto kňaz v epikléze zvoláva Svätého Ducha „na nás a na tieto dary“. Aby sa nielen chlieb a víno premenili na Kristovo Telo a Krv, ale aby sme aj my, členovia liturgického zhromaždenia, boli stále viac mocou Svätého Ducha premieňaní na tajomné Kristovo telo, ktorým je Cirkev. Záver anafory sv. Jána Zlatoústeho tvorí zvolanie vyjadrujúce skutočnosť Cirkvi, ktorá má jedny ústa a jedno srdce: „A dožič nám jednými ústami a jedným srdcom oslavovať a ospevovať tvoje vznešené a veľkolepé meno Otca i Syna i Svätého Ducha teraz i vždycky i na veky vekov.“

ZÁVER

Ten istý živý Ježiš Kristus, ktorého stretli apoštoli, je pri slávení Eucharistie prítomný v Božom slove, vo svojom Tele a Krvi ako aj v spoločenstve veriacich zhromaždených v jeho mene. Mocou Svätého Ducha sú premieňané nielen chlieb a víno na jeho Telo a Krv, ale aj členovia liturgického zhromaždenia, aby boli stále viac tajomným Kristovým telom, ktorým je Cirkev.

LITERATÚRA:

FRANTIŠEK: Apoštolský list *Desiderio desideravi* o liturgickej formácii Božieho ľudu (2022).

BENEDIKT XVI.: Posynodálna apoštolská exhortácia *Verbum Domini* o Božom slove v živote a poslaní Cirkvi (2010).

JÁN PAVOL II.: Apoštolský list *Dies Domini* o svätení nedele (1998).

DRUHÝ Vatikánsky koncil: Konštitúcia *Sacrosanctum Concilium* (1962).

MOJZEŠ, M.: *Liturgická teológia. Aby nám horeli srdcia*. Záborské : Salus animarum, 2016.

Svätá božská liturgia nášho otca svätého Jána Zlatoústeho. Prešov : Spolok biskupa Petra Pavla Gojdiča, 1998.

Sväté písmo. Rím : Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1995.
